

Verslag Cultuurdebat Kiezen is een Kunst

Maandag 3 maart 2014
Rotterdamse Schouwburg
#KNST010

Samenvatting

Ruim 400 bezoekers bezochten het cultuurdebat Kiezen is een Kunst. En cultuurbeleid was met #KNST010 zelfs even 'trending topic' op Twitter. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en de Rotterdamse Schouwburg zijn zeer verheugd met de grote belangstelling voor het debat en het thema cultuur, stad en politiek. Dat laat zien dat kunst en cultuur in Rotterdam er toe doet. En dat is in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen een krachtig signaal naar de politiek.

Antoinette Laan (VVD), Anton Molenaar (Leefbaar Rotterdam), Jos Verveen (D66), Judith Bokhove (Groen Links), Leo Bruijn (PvdA), Leo de Kleijn (SP), Danielle Knieriem (CDA) en Willem Sonneveld (ChristenUnie/SGP). Dat waren de spelers in de politieke arena van 'Kiezen is een Kunst'. Debatleiders Frénk van der Linden en Victor Vlam daagden hen in vier rondes uit tot spraakmakende visies op kunst en cultuur in relatie tot stad en politiek.

Enkele standpunten tijdens het debat:

Cultuur geen luxe, maar keihard nodig in deze stad

- > SP en Groen Links willen nadrukkelijk het cultuurbudget uitbreiden in de komende jaren. D66, VVD en PvdA pleiten voor behoud van de huidige hoogte en CU/SGP en CDA sluiten bezuinigingen niet op voorhand uit. Leefbaar Rotterdam stelt vast dat de voortekenen wijzen op bezuinigingen.
- > VVD, SP, Groen Links, D66 onderschrijven het belang van kunst en cultuur voor de aantrekkelijkheid van Rotterdam. SP spreekt zich, daarnaast, uit voor de eigenstandige waarde van kunst en cultuur.

Cultuureducatie

- > Alle partijen prijzen de cultuureducatie in Rotterdam en onderschrijven het belang ervan.
- > CDA, PvdA en VVD willen blijven investeren in cultuureducatie (PvdA vooral in cultuurvouchers).

Stedelijke ontwikkeling: cultuur als vliegwiel

- > Groen Links benadrukt het belang van creatieve, ondernemende geesten voor de ontwikkeling van de stad. Ook de PvdA stelt dat een jonge, creatieve stad economisch voordeel oplevert. Daarmee kunnen verbindingen tussen Noord en Zuid, tussen jong en oud worden versterkt.
- > D66 stelt dat kunst en cultuur een investeringskans zijn en bijdragen aan het vestigingsklimaat. CDA meent dat cultuur de stad aantrekkelijk maakt, zowel in de binnenstad als in de buitenwijken.
- > CU/SGP wil Lokale Cultuurcentra in er e herstellen.

Ondernemerschap bevorderen, regelgeving terugdringen

- > Succesvol cultureel ondernemerschap moet volgens de SP worden beloofd. Cultureel ondernemers die bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak voor cultuur kunnen rekenen op de steun van Leefbaar Rotterdam.
- > Regelgeving moet, net als in andere sectoren, worden teruggedrongen.
- > Diverse partijen (D66, CU/SGP, CDA en in zekere zin LR) hechten belang aan het verleggen van het initiatief van stadhuis naar stad, burger en sector zelf. De ontwikkeling van een (middelgroot) poppodium dient bijvoorbeeld aan het particuliere initiatief te worden overgelaten.
- > VVD en CDA vinden dat de beoordeling van (nieuwe) kunst- en cultuurplannen niet moet worden gepolitiseerd, maar gebaseerd op de adviezen van daarvoor ingestelde gremia zoals de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur.

Financiering

- > D66 wil 1% van de totale Rotterdamse begroting (zo'n €38 mln.) reserveren voor (burger)initiatieven die cross sectorale samenwerking stimuleren.
- > SP en D66 bepleiten een verruiming van het projectsubsidiebudget. Tevens wordt gepleit voor een betere afstemming tussen structurele en incidentele budgetten;
- > Leefbaar vindt dat de sector andere financieringsbronnen moet aanboren en mecenaat en bedrijfsleven moet betrekken, ook om de betrokkenheid bij het publiek te vergroten.

Publiek en afspiegeling

- > Volgens CU/SGP moet het cultuuraanbod beter aansluiten op de Rotterdamse bevolkingssamenstelling. De partij benadrukt de rol die cultuur kan vervullen om verschillende bevolkingsgroepen bij elkaar te brengen. SP vindt eveneens dat het cultuurbeleid een afspiegeling moet zijn van deze stad. PvdA pleit voor verdichting en mist nog aanbod, bijv. een winterfestival.
- > Leefbaar vindt de betrokkenheid van de burger nog te laag, maar het gaat wel de goede kant op.

Concurrentiepositie

- > VVD en SP vinden dat de rijksbijdrage aan Rotterdamse cultuurinstellingen moet toenemen.

De meest begeerde portefeuille Wethouder Cultuur & ..

- > Groen Links wil niet alleen een wethouder Cultuur, maar wil dat deze wethouder ook in de portefeuilles Bouwen en Wonen, Participatie en Economie een belangrijke rol gaat vervullen.

Verslag

Ellen Walraven heet namens de Rotterdamse Schouwburg, Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en Arminius iedereen welkom. Ze geeft aan dat kunst en cultuur de inzet is van het debat, vooral in relatie tot de stad: de stedelijke ontwikkeling, educatie en talentontwikkeling, citymarketing en maatschappelijke vraagstukken. Onder leiding van Frénk van der Linden en Victor Vlam debatteren acht cultuurwoordvoerders over de thema's cultuur, stad en politiek. De gespreksleiders vragen de deelnemers om zichzelf en hun standpunten in één minuut te introduceren.

Antoinette Laan (VVD) onderstreept het belang van cultuur voor de levendigheid van de stad. De cultuur dat zijn we allemaal, en omdat kunst keihard nodig is in deze stad wil ze niet snijden in het gemeentelijk cultuurbudget. Ze benadrukt het belang van cultuureducatie: kinderen die in aanraking komen met kunst en cultuur leren creatief en innovatief te denken, en dat hebben ze later nodig.

Leo de Kleijn (SP) geeft aan dat kunst en cultuur geen luxe is, maar een mooie noodzaak voor de stad. Hij wil er niet op bezuinigen, maar in investeren. Naast de stedelijke iconen zoals Schouwburg en Boijmans wil hij aandacht voor kleine initiatieven en wijktheaters. Ook cultuureducatie is belangrijk. Het Rotterdamse cultuurbeleid moet een afspiegeling zijn van de stad en de mentaliteit van 'mouwen opstropen'; ook culturele diversiteit moet er in doorklinken. Tot slot pleit hij voor de realisatie van een nieuw middelgroot poppodium.

Volgens **Judith Bokhove (Groen Links)** helpt kunst en cultuur om jezelf beter te leren kennen en anderen te begrijpen. Omdat je daar niet vroeg genoeg mee kunt beginnen is cultuureducatie erg belangrijk: kinderen worden flexibel en creatief en kunnen omgaan met veranderingen. Daarnaast benadrukt Bokhove hoe creatieve ondernemende geesten de stad van de toekomst vormen en slim omgaan met leegstand. Cultuur zou bovendien een belangrijke rol moeten spelen in andere sectoren. Daarom zouden er 'vier wethouders' voor cultuur moeten zijn. De wethouders van Bouwen en Wonen, Participatie en Economie stellen zich ook op als cultuurambassadeurs. Bokhove wil de cultuurbegroting terugbrengen naar de financiële omvang van 2012.

Leo Bruijn (PvdA) ziet Rotterdam als een jonge en creatieve stad. En dat kan de stad economisch voordeel opleveren, mits je daar wat mee doet. Hij wil meer ruimte voor cultureel ondernemerschap en geeft de verbouwingen van o.a. Schouwburg, Kunsthal en Oude Luxor als voorbeeld. Naast iconen vindt hij organisaties als Scapino en Hiphophuis ook belangrijk: zij doen veel met jongeren, creativiteit en ondernemerschap. Cultuur kan verbindingen leggen in de stad, tussen Noord en Zuid, jong en oud. Omdat de jeugd de toekomst is, wil hij de cultuurvouchers uitbreiden en alle jongeren deel laten nemen aan kunst en cultuur.

Willem Sonneveld (ChristenUnie/SGP) bepleit dat er in kunst- en cultuurbeleid minder nadruk komt te liggen op de rol van de overheid. Er moet meer ruimte zijn voor een onderling gesprek in de stad. Hij sluit nieuwe bezuinigingen op kunst en cultuur niet uit. Cultuur is er voor iedereen; toch ziet hij de diversiteit van de stad niet terug in het cultuuraanbod. Sommige groepen worden goed voorzien, anderen komen onvoldoende aan hun trekken. Hij noemt Bogue als voorbeeld hoe je andere groepen wel kunt bereiken. Bovendien wil hij de Lokale Cultuurcentra in ere herstellen en meer cultuur op scholen.

Jos Verveen (D66) vindt dat de cultuursector ten onrechte is weggezet als subsidievreter. De negatieve beeldvorming moet definitief tot het verleden horen. Kunst en cultuur zijn geen kostenpost, maar een investeringskans, die onder andere bijdraagt aan het vestigingsklimaat in de stad. Verveen wil een minder grote rol voor de overheid en stelt daarom voor om de uitgangspuntennotitie voortaan te verscheuren. Hij daagt de cultuursector uit zelf de touwtjes in handen te nemen en met goede voorstellen te komen. Die voorstellen kunnen ook relateren aan andere sectoren of domeinen.

Anton Molenaar (Leefbaar Rotterdam) vindt ook dat de cultuursector aan zet is. De sector moet meer draagvlak creëren, andere financieringsbronnen aanboren en het mecenaat en bedrijfsleven betrekken. Zo ontstaat meer betrokkenheid, meer publiek en meer geld voor cultuur. De gemeenschapszin, de 'Mienskip' waarmee Leeuwarden de Europese culturele hoofdstad binnensleepte, kan daarbij als voorbeeld dienen. De betrokkenheid van de burger bij cultuur is nu nog te laag, maar het gaat wel de goede kant op. Tijdens het [cultuurcongres](#) in De Doelen was er bijvoorbeeld veel aandacht voor commercie en cultuur. Cultureel ondernemers die bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak voor kunst kunnen rekenen op de steun van Leefbaar.

Danielle Knieriem (CDA) begint haar pleidooi met het gedicht 'Zomer in de stad' van de Rotterdamse dichter Rien Vroegindeweyj. Daarna betoogt ze dat niet het stadhuis, maar de stad zelf de cultuur draagt. Ze wil een doelmatig, transparant en duidelijk subsidiebeleid. Uitgangspunten daarbij zijn dat kinderen de basis vormen, dat cultuur de stad aantrekkelijk en levendig maakt en dat er niet alleen in de binnenstad, maar ook een volwaardig culturaanbod is in de buitenwijken, van Pernis tot Rozenburg. Knieriem roemt de iconen van de stad zoals de Doelen, het Scapino Ballet en Museum Boijmans van Beuningen.

**Ronde 1   Economische veerkracht. HET SMOELWERK.
Het cultureel ecosysteem en de aantrekkelijkheid van de stad**

Politici: Huidig cultuurwethouder VVD (VVD) versus Leo de Kleijn (SP).

Inleiding

Iedere stad wil leefbaar en aantrekkelijk zijn. Rotterdam spreekt deze wens extra stevig uit, omdat ze high potentials en bedrijven aan zich wil binden. Zo kan de stad een sterke en veerkrachtige economische positie verwerven.

Steeds vaker wijst onderzoek uit dat kunst en cultuur de kwaliteit van leven in steden en daarmee de aantrekkelijkheid van een stad positief beïnvloedt. Ondernemersorganisatie VNO NCW West onderstreept dit gegeven in haar [Manifest voor de Rotterdamse economie](#). Ook Rotterdam Partners pronkt met de culturele hotspots van de stad. En terecht. Kunst en cultuur geven de stad kleur en zorgen voor reuring; ze geven de stad smoel.

Rotterdam heeft een stevig smoelwerk. Grote, sterke merken staan naast eigenzinnige, kleinere en veelal jonge initiatieven. Alle soorten kunstenaars en instellingen (groot en klein, gevestigd en jong, repertoire en experiment) vormen samen een gezond cultureel ecosysteem dat een grote aantrekkingskracht uitoefent op nieuwe bewoners, toeristen en bedrijven.

De kleinere initiatieven en instellingen zijn in dit ecosysteem een tijd lang minder zichtbaar geweest voor 'nieuwkomers'. Maar deze kleinere initiatieven nemen steeds meer de rol van culturele voorhoede op zich. Ze zijn de ambassadeurs van en de gidsen in de stad; maken online tijdschriften, verenigen zich in platforms en collectieven en nemen het initiatief tot pop up podia en galeries.

En dit ondanks het gemeentebestuur. Strenge regelgeving en langzame procedures maken het voor kleine en startende organisaties ingewikkeld om door te pakken. De stad geeft hiermee geen gastvrij visitekaartje af. Daarbij ging het aantal culturele instellingen dat structureel door de gemeente wordt ondersteund terug van 93 naar 77 instellingen. Het budget werd met 14% verlaagd. De kleine instellingen en creatieve ondernemers lopen de gaten dicht die zijn ontstaan na deze bezuinigingen, waarin de aandacht veelal uitging naar de grote spelers.

Tegelijkertijd gaat het de goede kant op met de wens van de stad om haar smoelwerk aantrekkelijker te maken. Rotterdam prijkt op verschillende lijstjes als interessante stad om te bezoeken en in 2013 hebben 29 internationale bedrijven zich in de stad gevestigd, aldus Rotterdam Investment Agency. Het vestigingsklimaat van Rotterdam is de afgelopen jaren in vergelijking met andere steden echter verslechterd en VNO NCW koppelt dit direct aan de afname van het culturele aanbod. Dit is dus het moment om door te pakken. Investeringsin, aandacht en faciliteiten voor het gehele culturele ecosysteem in de stad zijn onontbeerlijk.

Discussie

De Kleijn hoort veel over het mogelijk economisch belang van kunst en cultuur. Hij vindt de aandacht voor economische motieven en het vestigingsklimaat van de stad goed, maar wil vooral benadrukken dat kunst en cultuur ook een autonome waarde vertegenwoordigen, los van economische effecten en een verbetering van de binnenstad.

Laan merkt op dat iconen als IFFR en Poetry International in het buitenland soms bekender zijn dan de haven. Dat is heel wat waard. Tegelijkertijd ziet zij dat er meer aandacht uit kan

gaan naar de kleinere instellingen, die daarmee kunnen uitgroeien naar de A-merken van de toekomst.

De Kleijn reageert dat de VVD voor die kleine culturele organisaties te weinig heeft gedaan de afgelopen periode. Zij hebben veel last van de gemeentelijke bureaucratie en dus slecht toegang tot subsidies. Laan geeft aan dat zij juist de 'pitchmogelijkheid' heeft ingevoerd, waar initiatieven via een eenvoudigere procedure subsidie kunnen aanvragen. De Kleijn vindt ook dat er meer flexibel geld nodig is voor kleine initiatieven. Laan antwoordt dat er genoeg geld voor projectsubsidies is: die 'potjes' gaan zelfs niet volledig op.

Gespreksleider Victor Vlam vraagt beide politici of de nadruk in cultuurbeleid moet liggen op binnenstad of de wijken. Laan legt de prioriteit bij de binnenstad, maar aanbod in de wijken kan daar prima naast bestaan. De Kleijn haalt aan dat er op het wijkaanbod fors is bezuinigd en dat Lokale Cultuurcentra en bibliotheken moesten sluiten. Laan geeft aan dat sluiting soms een consequentie is als er te weinig mensen komen.

Jeroen Everaert van Mothership vindt dat de politiek erg gemakkelijk zegt dat culturele instellingen 'ondernemers' moeten worden. Ondernemen is een vak, dat 'leer je niet zomaar even'. Bovendien moet het stadhuis het ondernemerschap dan niet alleen in woorden stimuleren. Nu wordt het verwerven van extra eigen inkomsten soms zelfs 'bestraft'. Staan de politici ervoor open om dit systeem te veranderen?

Geld verdienen moet inderdaad niet worden afgestraft volgens De Kleijn, maar eerder worden beloond. Voor Antoinette Laan is de huidige landelijke norm dat culturele instellingen 20% eigen inkomsten moeten genereren een goed uitgangspunt. Ze stelt voor dat de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur verder onderzoekt wat hier mogelijk is.

Verveen (D66) onderschrijft de standpunten van de SP dat er meer geld voor incidentele subsidies beschikbaar moet komen en dat de bureaucratie moet worden vermindert.

Ronde 2   **Stedelijke ontwikkeling. DE GANGMAKER** **De creatieve klasse en het vastgoed**

Politici: Judith Bokhove (GroenLinks) versus Leo Bruijn (PvdA).

Inleiding

Rotterdam staat er slecht voor wat betreft het aantal vierkante meters leegstaande kantoorpanden, zeker in vergelijking tot Den Haag en Amsterdam. Uit cijfers van NVM Business blijkt dat het aantal vierkante meters tussen 2008 en 2013 bijna is verdrievoudigd. Andersoortige gebouwen, zoals industriële voorzieningen, zijn zelf nog buiten beschouwing gelaten. In totaal staat er in Rotterdam meer dan een miljoen vierkante meter leeg.

Het Transformatieteam van de gemeente werkt aan het verminderen van de leegstand en slaagt daar ten dele in. Delen van wijken verpauperen nog steeds. Dichtgespijkerde ramen vormen daar het straatbeeld.

Rotterdam bevindt zich in een spagaat. De stad wil de bouwsector blijven stimuleren en zo inkomsten genereren. Het creëren van nieuwe vierkante meters zorgt echter elders voor leegstand en druist daarmee in tegen de wens van de stad om aantrekkelijker te zijn voor nieuwe bewoners en bedrijven. Zo kwamen er in 2013 relatief omvangrijke metrages beschikbaar aan het Hofplein, de Blaak en de Benthemstraat. Daarnaast zorgde het nieuwbouwproject First Rotterdam bij het centraal station voor een toename van het aanbod.

De creatieve invulling van leegstand in Rotterdam door kunstenaars, cultureel en creatieve ondernemers is een voorbeeld-stellende oplossing voor verpauperende straten en wijken in de stad. Voorwaarde voor succes is altijd het bottom-up principe, waarbij bewoners, kleine, creatieve bedrijfjes en instellingen het heft in eigen hand nemen en een pand ontwikkelen tot een hot spot of een prachtige werkruimte. Zo ook in Rotterdam.

Echter, steeds meer geluiden komen op dat de stad Rotterdam zijn successen op dit gebied niet koestert. Room raakt verweekt in de procedure om tegen grote ontwikkelaars op te bieden om het eigen pand te kunnen behouden. Het Schieblock zal in de komende jaren ontruimd en gesloopt worden. Rondom de Hofbogen wordt een onduidelijk beleid gevoerd. Kunstenaars en culturele instellingen verkeren regelmatig in onzekerheid over hun huurcontract vanwege een nieuwe bestemming voor het pand waarin zij werken.

In al deze verhalen staan de bestemmingsplannen en de bureaucratische besluitvormingsprocessen haaks op de onverwachte succesverhalen die de stad voortbrengt. De gemeente lijkt niet flexibel genoeg om mooie initiatieven te kunnen behouden voor de stad.

Discussie

Bokhove benadrukt allereerst dat er naast de genoemde voorbeelden Room en Schieblock nog veel meer initiatieven zijn die met dezelfde problematiek kampen. Zij prijst culturele organisaties die waarde weten te creëren in leegstaande panden, zoals de Fabriek van Delfshaven. Dit soort initiatieven moeten behouden blijven en niet worden weggestuurd zodra die winst kan worden verzilverd door de gemeente.

Volgens Bruijn valt het wel mee met de leegstand in deze stad: veel kantoorruimte is al door samenwerking tussen gemeente en ondernemers getransformeerd. Bovendien is leegte soms

nodig; het geeft ruimte aan nieuwe initiatieven. Berlijn is daar een goed voorbeeld van.

De suggestie van Bruijn dat doorverhuizen naar een volgend leegstaand pand een oplossing kan zijn, wordt door Bokhove gehekeld. De dansorganisaties die het pand op de 's-Gravendijkwal moesten verlaten, werd bijvoorbeeld geen alternatief geboden. Waar Bokhove de noodzaak van continuïteit benadrukt, kiest Bruijn liever voor de mogelijkheden die verandering en transitie bieden, en de positieve energie die er uit voortkomt.

Patrick van der Klooster van AIR ziet in het Schieblock een mooi voorbeeld van hoe steden zich kunnen onderscheiden via hun creatief vermogen. Er ontstonden interessante nieuwe (economische) businessmodellen en het is jammer als dat nu verdwijnt. Daarom vraagt hij de politici wat ze nu écht gaan doen om initiatieven als het Schieblock voor de stad te behouden. Bruijn ziet dat het Schieblock inderdaad een vliegwieleffect heeft voor de directe omgeving. Hij vindt het echter geen slecht uitgangspunt om een pand tegen lage huren te laten ontwikkelen door creatieve organisaties en na een bepaalde periode weer aan de markt over te dragen. Die dynamiek moet juist blijven. De gemeente heeft in het specifieke geval van het Schieblock bovendien geen bezit en dus geen zeggenschap. Bokhove is het hier niet mee eens. Zij meent dat de gemeente zich juist op een verkeerde manier met het Schieblock heeft bemoeid, zodat andere en goedkopere oplossingen voor de toekomst van het Schieblock nu niet meer mogelijk zijn.

Jan de Haas, zelf creatief ondernemer, betreft de Schiecentrale in de discussie. Het pand raakt steeds leger, mede omdat steeds meer mediabedrijven uit Rotterdam vertrekken. Hij vraagt zich af of er een opvolger van het Rotterdam Mediafonds of Filmfonds komt. In de discussie die volgt worden de termen Filmfonds en Mediafonds door elkaar gebruikt om de spin-off van een media-/filmindustrie voor de stad te beschrijven. De spin-off wordt beschreven als: elke euro wordt voor 200% uitgegeven in de stad en regio. Zowel Bokhove als Bruijn vinden het jammer dat er geen fonds meer is, maar spreken zich niet expliciet uit over de wenselijkheid van een nieuw fonds. Anton Molenaar merkt op dat slecht kon worden gecontroleerd of het vereiste terugverdieneffect wel ten goede kwam aan Rotterdamse bedrijven.

Voorstellen voor een nieuw fonds moeten volgens het CDA vooral uit de sector zelf komen en niet worden gepolitiseerd. Vervolgens dienen de daarvoor aangewezen gremia zoals de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur de plannen te beoordelen.

Ronde 3   **Maatschappelijke ontwikkeling. DE SOFTWARE ONTWIKKELAAR Kunst en de participatiemaatschappij**

Politici: Willem Sonneveld (CU/ SGP) versus Jos Verveen (D66).

Inleiding

In 2015 vinden drie grote decentralisaties plaats op het gebied van jeugdzorg, zorg, en werk en inkomen. Directeur van het Sociaal Cultureel Planbureau Kim Putters zegt dat we niet langer kunnen spreken van een verzorgingsstaat, maar van 'verzorgingssteden' waarin zorg, arbeid, onderwijs, huisvesting en welzijn op het bordje van gemeenten en burgers komen te liggen.

Grote steden oefenen van oudsher een onweerstaanbare aantrekkingskracht uit op kansarme en kansrijke bevolkingsgroepen. Kunstenaars, avonturiers, prostituees, werk- en gelukszoekers, maar ook industriëlen, advocaten, popsterren en politici vestigen zich vaak graag in of nabij het centrum van een grote stad. De stad verjongt en vergrijsst bovendien in rap tempo en herbergt inmiddels ongeveer 170 verschillende nationaliteiten. De inwoners van de stad zijn dus zeer veelkleurig en soms zelfs gepolariseerd. Al deze groepen en netwerken willen vertegenwoordigd zijn in de stad. Dit verklaart de dynamiek en de vele bottom-up-bewegingen.

Hoogste tijd dus voor de lokale overheid om haar verantwoordelijkheid te delen met (netwerken van) burgers en lokale organisaties. Op het terrein van leefbaarheid, woonomgeving, het gebruik en beheer van de openbare ruimte en publieke en culturele voorzieningen moet de lokale overheid anders functioneren. Niet zozeer als cockpit of beleidscentrum, maar veeleer als 'server': de plek waar kennis wordt verzameld, gedeeld en teruggegeven. Daarvoor moeten bestuurders het traditioneel bij haar rustende beleidsmonopolie loslaten: niet alles voor iedereen willen bedenken en bedisselen, maar ruimte laten voor de *wisdom of the crowd*, de software ontwikkelaars van de stad. Kunstenaars en creatief ondernemers denken bij uitstek out of the box en zijn een geschikte partner om deze stedelijke ontwikkeling vorm te geven.

Kortom: een moderne Rotterdamse politieke partij zoekt burgerkracht en gebruikt culturele kracht bij het realiseren van stedelijke ambities.

Debat

Sonneveld onderschrijft het belang van burgerinitiatieven. Hij zegt dat het belangrijk is om aandacht te schenken aan de veelkleurigheid van de stad, maar hij wil hier geen dwingende targets aan verbinden. De aandacht die er op het stadhuis is voor hoger opgeleiden wil hij relativeren: die is kunstmatig en onrealistisch, omdat er in Rotterdam simpelweg te weinig werk voor hen is.

Verveen benadrukt het belang van samenwerking tussen de verschillende sectoren van de stad, van zorg tot sport tot cultuursector. Hij wil daarom 1% van de totale gemeentelijke begroting reserveren voor (burger)initiatieven die samenwerking tussen deze sectoren stimuleren. Op deze manier komt er 38 miljoen beschikbaar. Sonneveld is het helemaal eens met het pleidooi voor samenwerking tussen sectoren, maar is er geen voorstander van om extra geld uit te trekken.

Jan Hiddink van WORM vraagt de politici of zij niet teveel vertrouwen hebben in de burgerij: een poppodium of culturele instelling runnen is immers een gespecialiseerd vak dat je niet aan elke welwillende initiatiefnemer kan overlaten. Verveen antwoordt dat hij toch in eerste instantie uit wil gaan van vertrouwen en meent dat met beoordeling door een deskundige jury de meeste problemen kunnen worden ondervangen. Bovendien denkt hij niet meteen aan een structurele bijdrage, maar veel eerder aan een eenmalige financiële bijdrage.

De overige politici haken aan als het poppodium als voorbeeld wordt genoemd. De Kleijn betreurt het dat D66 hier niet structureel geld voor wil inzetten. Hij vindt het kwalijk dat een poppodium politiek niet breed wordt gedragen in Rotterdam. In andere steden worden de poppodia wel gesteund met structurele publieke financiering. Molenaar ziet als cruciaal verschil dat die podia zich organisch en bottom-up hebben ontwikkeld. VVD meldt nieuwe initiatieven bij Ahoy op het gebied van popprogrammering. Dat is weliswaar niet in de binnenstad, maar het is een goed alternatief.

Ronde 4   Cultuureducatie. DE TALENTENFABRIEK Kunst en de jonge stad

Politici: Danielle Knieriem (CDA) versus Anton Molenaar (Leefbaar Rotterdam).

Inleiding

Het Rotterdamse onderwijs scoort van oudsher slecht op nationale ranglijsten: veel voortijdig schoolverlaters, grote taalachterstanden en lage citoscores. De gemeente heeft zich de afgelopen beleidsperiode met 'Beter presteren 2011-2014' gericht op de verbetering van taal en rekenprestaties. De absolute cijfers laten zien dat deze aanpak de stad heeft doen stijgen langs de meetlat van de onderwijsinspectie. Op het gebied van begrijpend lezen en de citoscores blijft de stad nog achter bij andere steden.

Op het gebied van cultuureducatie is er de afgelopen jaren veel werk verzet in Rotterdam. Er is een goede infrastructuur en tussen scholen en cultuuraanbieders bestaat welwillend contact. Cultuureducatie begint namelijk op school, maar werkt door in onze hele samenleving. Op school leer je kennis en vaardigheden, maar ook wat je met kennis en vaardigheden kunt doen. Cultuureducatie speelt hierbij een essentiële rol.

Ondanks de successen klinkt er kritiek op de eenzijdige aanpak van de gemeente die gericht is op kwantitatieve resultaten gericht op taal en rekenen. De vaardigheden die worden omschreven als 'soft-skills' - of misschien beter: 21st century skills- krijgen onvoldoende aandacht. Volgens dr. Jacqueline van Schenk - Associate Professor Developmental Psychology & Orthopedagogical Sciences aan de Erasmus University Rotterdam - wordt ten onrechte verondersteld dat er in onderwijsbeleid gekozen moet worden tussen cognitieve en emotionele vaardigheden.

Onder invloed van technologie is de manier waarop we samen leven en werken veranderd. Waar we vroeger leerden dat de belangrijkste productiefactoren grond, arbeid en kapitaal waren, draait onze economie nu op kennis, relaties en creativiteit. Een andere wereld, andere productiefactoren, andere banen. Dus ook andere vaardigheden. Kennisnet bracht een [rapport](#) uit dat het belang van een focus op 21st century skills in kaart brengt en benadrukt. De skills zijn:

- Creativiteit
- Ict geletterdheid
- Samenwerken
- Kritisch denken
- Communiceren
- Probleem oplossende vaardigheden
- Sociaal-culturele vaardigheden

Hier vertegenwoordigt cultuureducatie haar waarde. Het verankeren van cultuureducatie in het curriculum van onze scholen stimuleert creatief denkvermogen en daarmee cultureel competent burgerschap voor de toekomst. Vanwege de uitgebreide infrastructuur van cultuureducatie instellingen in de stad, kan de sector deze taak ook op zich nemen. Educatie en talentontwikkeling vormen het beginpunt van de toekomst van Rotterdam!

Debat

De politici zijn eensgezind over het belang van cultuureducatie. Ze vinden allebei niet dat Rotterdam op dit gebied kansen laat liggen. Molenaar onderstreept hoeveel er al gebeurt, van

Music Matters tot projecten van KCR en filosofie in de klas. Het gaat volgens hem wel slecht met de cultuurkaart, daar wordt in Rotterdam nog te weinig gebruik van gemaakt.

Volgens Knieriem sluit aandacht voor rekenen en taal of schoolverlaten een thema als cultuureducatie niet uit. Ze wil daarom blijven investeren in cultuureducatie. Knieriem weigert hiervoor een bedrag te noemen, omdat ze dit debat daar niet de juiste plek voor vindt.

Wilma Bendijk, cultuurcoördinator van de Lucia Petrus MAVO is blij met de brede steun voor cultuureducatie, maar vindt dat er in de praktijk niet naar wordt gehandeld. Ze breekt een lans voor een stevig en daadkrachtig beleid voor cultuureducatie. Wanneer komt er écht geld en prioritering voor verankering in het curriculum? En kunnen we scholen ook gaan afrekenen op cultuureducatie? Nu gebeurt dat alleen op rekenen en taal en dan zal cultuureducatie altijd 'het onderspit delven'.

Knieriem gaat niet op deze specifieke problematiek in, en herhaalt opnieuw het belang van cultuureducatie naast rekenen en taal. Molenaar zegt dat scholen niet alleen moeten worden afgerekend op basis van scores op taal- en rekenvaardigheden. Het resultaat van cultuureducatie is overigens wel lastig te meten. Bokhove en Sonneveld stellen voor dat de genoemde afrekenproblematiek nader wordt onderzocht. Verveen wil de koppeling met CITO-scores volledig afschaffen en scholen zoveel mogelijk zelf aan de gang laten gaan.

Slot

Tot slot krijgt het publiek de ruimte voor vragen. De onderwerpen lopen uiteen van indemniteit tot collectiegebouw tot subsidiebureaucratie. Op de vraag wie er meer in cultuur wil investeren, antwoorden Bokhove en De Kleijn bevestigend. Verveen merkt op dat hij blij is als de nullijn behouden blijft. Zijn eerder genoemde voorstel voor samenwerkingsplannen tussen sectoren biedt volgens hem wel nieuwe kansen voor de cultuursector. Sonneveld meent dat Rotterdam zich in dit soort discussies niet moet willen vergelijken met een stad als Amsterdam, waar de condities en bevolkingssamenstelling nu eenmaal heel anders zijn.

De zaal haalt ook aan dat Rotterdamse culturele instellingen vergeleken met andere gemeenten op een relatief lage rijksbijdrage kunnen rekenen. De Kleijn ziet hier inderdaad heel wat te winnen; Laan is het daar mee eens en geeft aan dat ze al in gesprek is met de minister om daar verandering in te brengen. Ze noemt specifiek Boijmans en de financiering van museumcollecties.

Als laatste komt het vestigingsklimaat voor creatieve talenten (zoals buitenlandse studenten aan kunstvakopleidingen of audiovisuele professionals) ter sprake: wat kan de politiek doen om er voor te zorgen dat zij hier blijven en zo zorgen voor de noodzakelijke innovatie in de stad? Laan en Verveen geven aan dat ze de stad zo aantrekkelijk mogelijk willen maken (in wonen, werken en cultuur) en dat creatieve talenten dan vanzelf willen blijven.

Met een welgemeend 'Moedig Voorwaarts' sluit Frénk van der Linden het debat af.